

Chorągiew nadworna

Chorągiew nadworna powstała na ślub i koronację Zygmunta Augusta i jego trzeciej żony Katarzyny Austriaczki, który odbył się 30 lipca 1553 w Krakowie.

Powstała w Krakowie, nieznanemu malarzowi przedstawił na niej kartusz z herbami Korony i Litwy oraz herb Habsburgów - Belkę, pod koroną, w otoczeniu 22 herbów ziem Królestwa Polskiego. Program heraldyczny symbolizował polityczną jedność Rzeczypospolitej, od Krakowa do Wilna.

Była używana podczas uroczystości państwowych, koronacji hołdów lennych czy pogrzebów władców, przechowywano ją w Skarbcu Koronnym. Uniknęła zniszczenia w czasie grabieży Skarbcza przez Prusaków, po trzecim rozbiorze Polski, kiedy zatracie uległy królewskie regalia i dostała się do zbiorów księżnej Izabelli Czartoryskiej w Puławach. Zrabowana przez Rosjan w 1848 dostała się do Ermitażu, skąd na mocy Traktatu Ryskiego z 1921 wróciła na Wawel w 1928. Lata drugiej wojny światowej także spędziła na Wawelu, ukrywana tu w różnych miejscach przez pracowników muzeum. Jest jednym z nielicznych przedmiotów, przechowywanych niegdyś w Skarbcu Koronnym, które dotrwały do naszych czasów.

Chorągiew nagrobna Stanisława Barziego

Jest to najstarsza chorągiew nagrobna, jedna z kilkunastu zachowanych tkanin tego rodzaju. Chorągwie nagrobne były zawieszane początkowo nad grobami rycerzy, którzy zginęli w walce z poganami, wkrótce jednak stała się częścią ceremoniału pogrzebowego. Stanowiły rodzaj nagrobków, zawierając wyobrażenie zmarłego i jego epitafium. Najbardziej popularne były w Prusach, skąd znamy ich najwięcej przykładów, między innymi chorągiew nagrobną trzyletniego i jedyną zachowaną chorągiew kobiecą.

Chorągiew prawdopodobnie została zawieszona podczas lub niedługo po pogrzebie Stanisława Barziego (1530-1571) nad jego grobem, przy fundowanym przez niego ołtarzu św. Antoniego, w Katedrze Krakowskiej na Wawelu.

Podarowana księżnej Izabelli Czartoryskiej w 1803, wraz z chorągwią nadworną była pokazywana w zbiorach Świątyni Sybilli w Puławach. Obie zrabowane przez Rosjan w 1848 zostały włączone do zbiorów petersburskiego Ermitażu.

Chorągiew nagrobna wróciła do Polski w 1925 i od 1928 była eksponowana na drugim piętrze Schodów Poselskich i w Skarbcu. W 1939 została ewakuowana z najcenniejszymi skarbami - kolekcją Arrasów Zygmunta Augusta i Szczerbcem do Rumunii, później do

Francji by ostatecznie znaleźć schronienie w kanadyjskim Quebec. Powróciła do Polski 1961.

Ciemnobrązowa, trapezoidalna chorągiew jest malowana z jednej strony. W górnej części nosi inskrypcję dotyczącą Stanisława Barziego, którego przedstawienie widoczne jest w dolnej części chorągwi.

Stanisław Barzi był królewskim dworzaninem i sekretarzem Zygmunta Augusta a także kasztelanem krakowskim. Pokrewieństwo z możnymi rodami Kmitów i Tęczyńskich pozwoliło mu odziedziczyć jedną z największych fortun w Rzeczpospolitej.

Chorągiew wojsk śląskich arcyksięcia Maksymiliana

Chorągiew została zdobyta 24 stycznia 1588 w bitwie pod Byczyną, między wojskami pretendenta do polskiego tronu Maksymiliana Habsburga i stojącym po stronie Zygmunta Wazy kanclerza Jana Zamoyskiego. Zdobył ją osobiście młody Stanisław Żółkiewski, późniejszy kanclerz i hetman (bitwa pod Byczyną otworzyła drogę do polskiego tronu Zygmunтови Wazie).

Była przechowywana w skarbcu Ordynacji Zamoyskich, zapewne w Zamościu a od połowy w. XIX w Warszawie. Prawdopodobnie pod koniec w. XIX została naszyta na siatkę, która poważnie uszkodziła tkaninę. Lata wojny spędziła ukryta w Muzeum XX Czartoryskich, co pozwoliło uniknąć jej losu zbiorów Ordynacji Zamoyskich, spalonych w 1944. Została przekazana do zbiorów wawelskich 1959 i zakupiona w 1995.

Chorągiew w kształcie prostokąta, z dwoma zębami uszyta jest z żółtawego jedwabiu i malowana z oby stron. Przedstawiono na niej czarnego orła ze wstęgą na piersi, częściowo nieczytelny napis *Wel[Her] In Gottes H[erres]* oraz datę 1587.

Chorągiew turecka

Została zdobyta 12 września 1683 w bitwie pod Wiedniem, przez wojska Marcina Zamoyskiego, przyjaciela króla Jana III. Przechowywana w zbiorach Ordynacji Zamoyskich, do 1939 w Warszawie, lata wojny spędziła w Krakowie. Podobnie jak poprzednia chorągiew została włączona do zbiorów Zamku w 1959 i zakupiona w 1995.

Oliwkowozielone pole główne otacza karminowa bordiura z dekoracją malowaną srebrem i złotem. Należy do chorągwi inskrypcyjnych – pokryta jest, pisanymi dekoracyjną kaligrafią tulut cytatami z Koranu. Na głównym polu znajduje się 13 werset z 61 Sutry – Bitwy. W narożnikach znajdują się medaliony z imionami proroka Mahometa i czterech kalifów: Alego, Abu Bekra, Omara i niezachowany, z imieniem Osmana. Bordiurę pokrywają cytaty z 2 sutry – Krowy. Ta najdłuższa w Koranie Sutra odnosi się do wielu tematów – prawa, opowiada historię Adama, Abrahama i Mojżesza a także przestrzega przed losem, który czeka tych, którzy oparli się wezwaniu Boga. Zawiera także kilka wersów, które odnoszą się do wojny i które znalazły się na bordiurze. Wydaje się, że cytaty z 2 Sutry są bardzo rzadkie.

Turcja, 2 poł. w. XVII jedwab, złoto, srebro 233 x 358 cm